

Asia: VN/2465/2023

Lausuntopyyntö valtioneuvoston asetuseronnoksesta valtioneuvostuksen tiedonvälityksen ja uutismedioiden tukemiseen vuonna 2023

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Päätoimittajien yhdistyksen lausunto

Laadukas journalismi on juomaveden kaltainen julkishyödyke, johon kansalaisilla on oikeus ja jota valtioiden kannattaa tukea. Tutkimukset ovat osoittaneet, että laatujournalismilla on iso merkitys demokratian toimivuuden kannalta niin valtakunnallisesti kuin paikallistasollakin. Tämän vuoksi pysyvä journalismin tuki olisi yhteiskunnan kokonaisedun mukaista ja perusteltua.

Nykyinen turvallisuuspoliittinen tilanne korostaa entisestään kattavan, monipuolisen ja luotettavan tiedonvälityksen merkitystä. Kyse on tiedon huoltovarmuudesta, kuten harkinnanvaraisen mediatuen perusteluissa sanotaan.

Journalismin ansaintamallit ovat voimakkaasti muuttumassa, kun kansainväliset alustayhtiöt ottavat alati kasvavan siivun digitalisoituvasta mainonnasta ja hankaloittavat sisältömyyntitulojen kasvattamista jakamalla journalismia ilmaiseksi kuluttajille. Suomen tulisi muiden pohjoismaiden tavoin tukea journalismia pysyvällä ja valikoimattomalla tavalla. Yksinkertaisin keino tähän olisi sanomalehtitilausten arvonlisäveron alentaminen.

Postilain muutosten (HE 58/2022 vp) hyväksymisen yhteydessä eduskunta edellytti, että valtioneuvosto valmistelee lain mediatuesta, jolla pyritään turvaamaan paikallislehtien asema merkittävänä tiedonvälittäjinä (EV 246/2022 vp). Pikavauhtia valmisteltu asetuseronnoksesta on kannatettava. Hallituksen esittämällä aikataululla on perusteltua, että tuki jaetaan samoilla perusteilla kuin valtioneuvostusta journalistisen sisällön edistämiseen eli niin sanottua median koronatukea jaettiin vuonna 2020 (679/2020).

Pitkällä aikavälillä journalismin tuki tulisi saada kohdistettua suuremmin laatujournalismin tuottamiseen sen sijasta, että tuetaan mediayhtiöitä. Hyvä journalismin tukijärjestelmä pitää sisällään valikoimattoman tuen lisäksi harkinnanvaraisen tuen. Harkinnanvarainen tukielementti tukilautakuntineen ei ole kummajainen, vaan yleinen käytäntö monissa Euroopan maissa. Harkinnanvaraisen tuen myöntämiseen tarvitaan poliittisesti ja taloudellisesti täysin riippumaton, journalismin asiantuntijoista koostuva toimielin. Ilman itsenäistä ja täysin riippumatonta mediatukilautakuntaa harkinnanvaraisen tuen jakaminen on mahdotonta.

Mediataloissa on jouduttu säästämään ja journalistien määrä on vähentynyt tuntuvasti viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana. Säästöt ovat kohdistuneet maakuntamedioissa erityisen voimakkaasti aluetoimituksiin, koska ilmestymispaikkakunnan tekijäresurssia ei ole voitu vaarantaa säästöjen keskelläkään. Siksi on erityisen perusteltua suunnata tukea alueelliselle ja paikalliselle journalismille, jotta estetään uutiserämaiden syntyminen.

Asetusluonnoksessa hahmotellun valtionavustuksen hakuprosessin tulee olla hallinnollisesti mahdollisimman kevyt. Koronatuen jakamisen malli täytti vain vaivoin tämän kriteerin ja hakumenettelyn edelleen keventäminen olisi toivottavaa.

Helsingissä 25.2.2023

Päätoimittajien yhdistys

Marttinen Antti
Päätoimittajien yhdistys ry